

Олександра Лук'яненко

Львівській бібліотеці іноземної літератури - п'ятдесят

Львівська бібліотека іноземної літератури (нині відділ літератури іноземними мовами Львівської державної обласної наукової універсальної бібліотеки) перманентно змінюючи свою назву (Міська бібліотека іноземної літератури №3, у 1967 р. - ім. Ю. Фучіка, у 1975 - відділ літератури іноземними мовами ЛДОУНБ), залишала незмінною структуру бібліотеки і фондів, що зробило її єдиною свого роду в західному регіоні України. Книжковий фонд бібліотеки налічує майже 160 тис. творів друку (починаючи з ХІХ ст.) багатогалузевої та художньої літератури 41-ю мовою народів світу. Надаючи послуги всім категоріям читачів, за своїм профілем (гуманітарні науки) передбачає пріоритетне обслуговування наукових працівників, спеціалістів усіх галузей народного господарства, насамперед учителів, викладачів іноземних мов.

Багата міжнародними зв'язками, традиціями, бібліотека співпрацює з усіма культурними, освітянськими, благодійними товариствами й фундаціями Львівщини, вважається книжковою базою Львівського методичного центру вчителів іноземних мов, Львівського відділення організації ЮНЕСКО.

Історію книгозбірні складали час, події, люди. Час сприяв її утворенню 1947 р. внаслідок зібраного 300 тис. унікального фонду. У 50-х роках він жорстоко розпорядився цим надбанням, розпорошивши його по світу. Бібліотека разом із самостійністю втратила кращу частину своїх приміщень, що суттєво для зберігання рідкісної книги. Поступ часу створив їй імідж у нових умовах. І, нарешті, саме він став мірилом її життєздатності.

У 1951 р. будівля книгозбірні після численних реінкарнацій (будинок Суспільної помочі ім. Руни Рейтманової, вендиспансер, поліклініка, гуртожиток) остаточно вписалася в архітектуру Краківського передмістя як храм трьох бібліотек: міської центральної для дорослих, для дітей, іноземної літератури. Займаючи другий і п'ятий поверхи (14 кімнат) та зал на першому поверсі, вона функціонувала як самостійна структура ще з 1947 р. Зібраний у повоєнний час з пустуючих монастирів, церков, залишених напризволяще квартир вивезених або розстріляних українців трьохсоттисячний книжковий фонд являв собою неабиякий інтерес, адже містив багатомовні приватні колекції львівської інтелігенції.

Факт появи новоствореної бібліотеки з цінним книгозбором привернув увагу великих бібліотек Львова, а незабаром і союзної столиці. Її хотіли зробити відділом обласної бібліотеки для дорослих і навіть філією Всесоюзної державної бібліотеки іноземної літератури (ВДБІЛ) у Москві.

У 1950 р. обласний відділ культосвітньої роботи визнав недоцільним використання книжкового фонду першою в Галичині міською бібліотекою іноземної літератури і дав дозвіл на передачу спочатку порівняно невеликої частини (1867 видань) наукової та рідкісної книги в літературно-меморіальний музей Івана Франка, а роком пізніше - 100 тис. видань найціннішої, ретельно відібраної представником з

Москви літератури помандрували у ВДБІЛ. У відсотках: 20 - видання до 1800 р., 20 - багатотомні видання, 30 - одностомні видання, 30 - періодика здебільшого ХІХ ст. польською (42), німецькою (30), англійською (8), французькою (10), латинською (2), грецькою (2), італійською (3), чеською (3) мовами, серед яких книги з історії, філософії, історії права, історії літератури, економіки, мистецтва, мовознавства, медицини, техніки на суму 840 тис. крб. Ще 165 тис. книг було позначено терміном «застаріла» і передано в розпорядження Облліту. Відомі й факти розкрадання мовними консультантами під час бібліотечної обробки. Тож, на 1 січня 1951 р. було заінвентаризовано 25352 примірників книг, які чомусь передали абонементу іноземного відділу Обласної бібліотеки для дорослих. Щоправда, згодом констатуємо кількісно адекватні передачі літератури з Обласної бібліотеки, вартість яких навряд чи була рівнозначною.

Разом з літературою наша бібліотека втратила сухі, світлі приміщення, зокрема й зал на першому поверсі, де було сконцентровано наукову літературу. Тепер у нас лише один поверх з підвальними приміщеннями.

Тим часом книжковий фонд 50-х років усе-таки зростає завдяки комплектуванню з бібліотек Львова, Ужгорода, Вільнюса. Розпочатий у 1951 р. «книгообмін» з ВДБІЛ розширився до контактів зі Всесоюзною книжковою палатою, Міжнародною книгою, Держполітвидавком. Бібліотека купувала книжки не лише у львівських букіністів, а й у московських книготоргах, отримувала їх у дар з бібліотек ім. В. Стефаніка, М. Салтикова-Щедріна (Ленінград), з Товариства радянсько-польської дружби, з Львівської картинної галереї. Було започатковано міжнародний книгообмін з Берліном, Белградом, Варшавою, Прагою, Братиславою та іншими містами. У книжковому репертуарі, переобтяженому суспільно-політичною літературою, переважали книги польською мовою.

Перша періодика почала надходити з ВДБІЛ у вигляді

різногалузевих декомплектів як компенсація за вивезені у 1951 р. 30 тис. періодичних видань (здебільшого XIX ст.) польською, німецькою, англійською, французькою, італійською, чеською, латинською, грецькою мовами. Надходила періодика з Українського товариства культурного зв'язку з закордоном (Київ). Усього - 200 назв часописів так званих тоді країн народної демократії і 16 назв зарубіжних країн (за валюту).

На початку 60-х років бібліотека стала структурно повноцінною: було відкрито читальний зал, розгорнуто роботу з МБА з районами Львівської області, велася масова робота (книжкові виставки, читацькі конференції, бесіди, лекції, літературні вечори), консультували тих, хто вивчає іноземні мови, функціонувало довідково-бібліографічне обслуговування, розвивався міжнародний книгообмін, були складені читацький систематичний і службові систематичний та алфавітний каталоги. Бібліотека перетворилася на культурний осередок іноземної книги під методичним керівництвом Обласної бібліотеки та ВДБІЛ.

70 - 80-ті роки проходять під гаслом централізації, і бібліотека стає відділом літератури іноземними мовами (ВЛІМ) Львівської обласної бібліотеки. Цей період характеризується належним рівнем планового комплектування, асигнуваннями на придбання літератури, кількісним і якісним зростанням книжкового фонду. З'являються нові вітчизняні та міжнародні джерела комплектування (Київська бібліотека КПУ, Ленінградська публічна бібліотека, Пряшівська, Жешувська, Варшавського університету, музею ім. В.Броневського, Матіци Словацької, Софійського університету). Налагоджується інтенсивний міжнародний обмін пресою. У галузевому співвідношенні помітно зростає відсоток літератури з мово- та літературознавства, мистецтва.

Формується науковий підхід до комплектування (гуманітарний профіль), ведеться науково-дослідницька робота, активізується співучасть у соціологічній службі ЛДОУНБ.

Багатоплановий розвиток організаційно-масової діяльності сприяв створенню при бібліотеці гуртків з вивчення іноземних мов, секції перекладачів, клубу «Цікаві подорожі». Було відкрито філії у нових районах міста, при будинку «Дружби народів». Значних успіхів досягнув МКО. Зав'язалися тісні контакти з культурними товариствами Львівщини.

Книгозбірня організовує літературно-тематичні вечори, бере участь у наукових конференціях, надає методичну допомогу районним бібліотекам.

У 60 - 80-х роках було придбано цінну літературу довідкового та гуманітарного змісту, видано п'ять бібліографічних покажчиків (С.Жеромський, Д.Аліг'єрі, В.Броневський в УРСР, львівський період життя і творчості Т.Боя-Желенського, Т.Шевченко в німецьких перекладах і критиці). Започатковано спільне з бібліотекою ім.В.Стефаніка та НБ ЛДУ ім.І.Франка видання покажчика періодичних видань наукових бібліотек Львова.

Завдяки статусу обласної наукової бібліотеки, починаючи з 1984 р., впродовж десяти років відділ вважався депозитарієм паризького прес-центру ЮНЕСКО з питань освіти, науки, культури, що допомагало плідно співпрацювати з учителями й викладачами іноземних мов.

З порушенням у 90-х роках державної мережі книгопостачання бібліотек змінилися форми й методи діяльності. Нововведені платні послуги давали змогу закуповувати найпопулярніші видання в букіністичних крамницях, на ярмарках, у видавництвах.

Останні ж роки можна назвати експериментом на виживання. Зазвичай, стихійне комплектування не сприяє його науковості. Своєрідними спонсорами стали фонд Сороса, американсько-український «Сейбр-Світло», Товариство польської культури Львівщини, Федерація польських організацій в Україні, Варшавський інституту Книжки і читання, львівське товариство «Ческа беседа», Ротарі клуб, Британська рада, Французький культурний центр, видавництва «Пшедсвіт» та «Чительник» (Польща), «Світ» і «Каменярь» (Львів), школи з викладанням польської мови, міжнародні партнери з Польщі, Словаччини, Німеччини.

Книжковий фонд збагатили приватні бібліотеки М.Марченка, І.Лозинського, О.Першиної, О.Охримовича, міжнародна виставка угорської книги з Києва та ін.

Минулого року з фонду почали виділяти рідкісні книги. Як книжкова база Методичного центру вчителів іноземних мов, бібліотека організовує семінари, розробляє тематичні методичні матеріали для педагогів. У нас проходять практику студенти слов'янського відділення ЛДУ ім.І.Франка.

Свідченням науково-популяризаторської та дослідницької діяльності ВЛІМ є участь у соціологічних дослідженнях ЛДОУНБ. Проводимо також самостійні краєзнавчі розвідки життя та творчості діячів світової культури у Львові (О.Фредро, Й.Рот, Я.Каспрович, М.Конопницька, С.Лем, Г.Горст, О.Маслюк), перекладаємо світове письменство (П.Верлен, В.Гюго, М.Ясножєвська-Павліковська, О.Фредро, Я.Каспрович, В.Шимборська, Г.Посвятовська, С.Лем), видаємо бібліографічні покажчики («Василь Гудак», «Родина когорта Масляків», «Іван Лозинський»), висвітлюємо на сторінках преси свою інформаційно-масову діяльність.

Львівській бібліотеці іноземної літератури завжди щастило на високоосвічених, неординарних особистостях. Взяти хоча б її фундатора О.Масляка. Сам факт збору унікального книжкового фонду і відкриття першої в Галичині бібліотеки іноземної літератури важко переоцінити.

За його наступників опрацьовувалася перша періодика, започатковувалися масові заходи, склалися робочі каталоги. Упорядковувалися фонди: літературу було поділено за трьома напрямками - наукова, художня, стародруки.

Але по-справжньому розгорнути всі види бібліотечної роботи вдалося І.Лозинському. 25 років (1957-1992) плідної діяльності дозволили експериментувати з багатогранністю методів і форм спілкування з читачем. Спираючись на таких корифеїв бібліотечної справи, як Ф.Мусянович, О.Ранцову, Н.Рудницького, колектив досягнув незмінного успіху.

Гідною зміною найстаршого покоління стали Т.Файлер, Ч.Лемішка, В.Боднар, В.Кулик., Д.Михальчишин. Саме вони, продовжуючи кращі традиції, створили позитивний імідж бібліотеці своїм високим професіоналізмом, ввічливим і якісним обслуговуванням читачів.

Свій піввіковий ювілей бібліотека зустрічає оновленою, залишаючись культурним центром іноземної книги у Львові. Відданість читачів і працівників, успішна робота дає право гордитися її історією і сьогоденням.

Наша мета - вивчення і творча робота з фондом, всебічна співпраця з установами культури, забезпечення високого рівня бібліотечно-бібліографічного обслуговування, розгортання видавничої діяльності, розширення сфери послуг, посилення впливу та авторитету іноземної книги серед широкого читацького загалу.